

TÉSA

Tésa Pest megye egyik legkisebb lélekszámú községe. Északról az Ipoly /a csehszlovák határ/, délről a Börzsöny hegység fogja közre. Féregnyulványhoz hasonlítható ez a terület s az itt található községek közül is Tésa fekszik legtávolabb Pest megye iparosodott vidékeitől. A falu korábban a Szobi járáshoz tartozott, ma a Váci járás része. Természetes egységet az Ipoly tulsó oldalán fekvő Ipolyvísk községgel alkotna; korábban Tésa gazdasági-rokoni kapcsolatai is ezen a településen keresztül szerveződtek.

Tésa közlekedési szempontból is "vakvágány"; egyetlen útja egy 9 kilométeres bekötőt a Vámosmikola-Bernecebaráti útról ágazik le. A legközelebbi vasútállomás a körülbelül 30 kilométerre fekvő Szobon található. A falut a külvilággal a naponta ötször közlekedő buszjárat köti össze. Az utolsó autóbusz 19²⁵-kor indul Vámosmikoláról Tésára.

A lakosság száma 1949-ben 419 fő, 1960-ban 388 fő, 1970-ben már csak 284 fő volt. A lakosok számának csökkenése a község fokozatos elöregedésével is párosul.

Tésa pusztulásra ítélt falu. Sokszor szembetaláltuk magunkat a "Volt, de már nincs, mert..." szorító tényeivel. Önállósága lassanként teljesen elvész: megszűnt a falu összes önálló intézménye. A tanács és az iskola Vámosmikolára települt, a termelőségvetkezet központja Perócsényben található. A pap Bernecebarátiból jár ki vasárnaponként, a mozi - az érdeklődés hiányára hivatkozva - nem üzemeltetik. Még a határőrség is áttelepült Parassapusztára Tésáról.

A földosztást megelőzően Tésa szinte egész területe a Janovich uradalomhoz tartozott; a lakosság nagy része - a néhány parasztcsaládot leszámítva - itt dolgozott mezőgazdasági cselédként.

1970-ben az aktív keresők 59 %-a az egyesült termelőségvetkezetben, 12 %-a az iparban, 19 %-a az építőiparban, 5 %-a a szállításban, 2 %-a a kereskedelemben és 3 %-a egyéb helyen dolgozott. A Vörös Csillag TSZ 3481 hektáron gazdálkodik; főként búzát, takarmányt és 116 hektáron a környék hagyományait és adottságait kihasználva málnát termel. Ezenkívül szarvasmarha- és sertésstenyésztést folytat. A lakosság legfontosabb kiegészítő keresete a málnából és földieperből származik. A

termelőszövetkezet málnáját művelik részesben, illetve a kertekben, a háztájiban termelnek eladásra.

Tésa külső képe is magán viseli a lassu pusztulás jegyeit. A faluban szilárd utburkolat nincs, a kiépített járda hossza minimális. A falut alkotó 98 házban 120 lakás van, ebből 13 üresen áll, 60 lakás egyszobás, 59 kétszobás és mindössze egy lakás nagyobb kétszobásnál. A község villannyal jól ellátott, a vizet a háztartások 98 %-ában kútból nyerik. A házak nagy többségének komfortfokozata messze lemarad a megye többi községének átlagos színvonalától.

A faluban kulturális intézmények sincsenek. Főként a kocsmá szolgálja a lakosság "kulturális" igényeit. A klubot már csak néha-néha, ünnepek rendezésekor nyitják ki. A könyvtár 3282 kötettel és 208 beiratkozott olvasóval rendelkezik. Valójában azonban csak a különböző szintű iskolákba járó tanulók a rendszeres olvasók; ezek gerincét is az általános iskolások alkotják. A községben 84 rádió- és 65 TV előfizető volt 1970-ben. A közellátást a falu egyetlen boltja van hivatva szolgálni.

A jövőben a faluban mindössze annyi változás várható, hogy a tanács határozatának értelmében szellemi fogyatékos gyerekek részére otthont kívánnak létesíteni. Az illetékesek így próbálnak létalapot, munkalehetőséget nyújtani a térségek egy részének és nem mellékesen így akarják az évek óta üresen álló háttársépületet felhasználni.

Sik Endre - Tausz Katalin:

AZ URADALMI CELELÉDSÉG ÉS A FÖLDOSZTÁS

"Nehéz dolog ez - mondja az egyik ujjgazda - azelőtt is kellett dolgozni, de nem kellett gondolkozni, most meg dolgozni is kell, meg gondolkozni is."

/Dorogi Márton: Püspökladányi földosztás/

Az egyén jelene nem csupán társadalmi környezete által meghatározott: megnyilvánul benne saját és környezetének múltja, vagyis előtörténete is. A múlt jegyeit a lét és tudat elemei egyaránt hordozzák: nemcsak tárgyi, dologi feltételek örökítődnek a következő nemzedékekre, hanem szokások, hagyományok, értékek, normák, életviteli minták, gondolkodástípusok is.

Ez a marxista filozófiában közhelynek számító gondolat izgalmas szociológiai probléma. Különösen a tudati elemek változásával kapcsolatban sok a szociológia adóssága.

A filozófiai nyelvezetet szociológiaiakra fordítva, kérdésünket a következőképpen fogalmazhatjuk újra: a társadalmi-gazdasági változások során megváltoznak-e a tudati elemek? Ha megváltoznak: miért, milyen mértékben, formában és gyorsasággal, miféle mechanizmus közvetítésével? A társadalmi-gazdasági változások közepette hogyan illeszkednek a "régik" tudati elemek az "új" tudati állapotba? Miként hatnak a jelen és jövő létre és tudatára?

Az elméleti, módszertani tanulságokon kívül más haszna is lehet kutatásunknak: ha a választott történelmi réteg valamilyen formában ma is létezik, ha valamelyik mai társadalmi réteg - kimutatható és jelentős mértékben - tartalmazza a tör-